

STAROSTNO HETEROGENE SKUPINE V VRTCU

1. UGOTOVITVE TUJIH RAZISKAV

Za sodobno zahodno družbo je značilno, da v vzgojno izobraževalnih skupinah zgodaj ločuje otroke po starosti. Obstajajo pa kulture, v katerih večino življenja ostajajo skupaj različno stari otroci in odrasli. Nekateri tuji raziskovalci vidijo prednost v starostno heterogenih skupinah predvsem za otroke, ki po osebnostnih značilnostih odstopajo od povprečja. Skupina lahko deluje terapevtsko, če na primer damo agresivnemu otroku priložnost, da skrbi za mlajšega otroka in mu tako omogočimo, da razvija odgovornost in zaščitniški odnos. (Kamenov, 1987)

Pomanjkljivost pa so nekateri videli v neustreznih programih za delo s heterogenimi skupinami, v načinih in organizaciji dela ter v (ne)usposobljenosti vzgojitelja.

2. RAZISKAVE V SLOVENIJI

Zakon o vzgoji in varstvu predšolskih otrok iz leta 1980 je predvideval, da so otroci od dveh let do vključitve v pripravo na šolo, izjemoma razporejeni v starostno kombinirane oddelke. Poudarek je bil na usmerjeni zaposlitvi; prevladovali sta skupna in frontalna oblika dela. Opravljena je bila tudi študija simbolne igre v starostno heterogenih in starostno homogenih skupinah v vrtcu. V raziskovalnem vzorcu je bilo osem skupin otrok, štiri so bile homogene; starostni razpon je znašal največ 12 mesecev. Štiri skupine so bile heterogene, v vsaki so bili otroci stari od 3 do 7 let. Potrdila se je hipoteza, da so otroci v starostno heterogenih skupinah dosegli višje oblike simbolne transformacije. Definiranje vlog je bilo pri simbolnih igrah prav tako na višji ravni, kar omogoča razvoj simbolne igre, kadar razpon ni prevelik (skupin od 3 do 7 let).

V letu 1999 je začel veljati nov Kurikulum za vrtce. Njegove glavne teoretske predpostavke so:

- upoštevanje otrokovih individualnih razlik v razvoju in učenju,
- optimalno upoštevanje načela celostnega in uravnoveženega razvoja otroka,
- afirmacija otrokovega spoznanja in doživljanja okolja ter ustrezne strategije celostnega učenja in igre,
- nadideološki pristop k načrtovanju vzgoje in otrokovega moralnega razvoja,
- kompleksnejše razumevanje vzgojno-izobraževalnih dejavnikov kot prepleta usmerjenih aktivnosti, dejavnikov posredne vzgoje, pomena spodbudnega vzgojnega okolja ter organizacije prostorske in časovne razsežnosti življenja v vrtcu,
- zagotavljanje pestrejših ponudb vsebin, metod in oblik dela z otroki pa tudi različne programske ponudbe,
- večja stopnja strokovne odgovornosti vseh akterjev delovanja vrtcev.

3. KAKO URESNIČUJMO KURIKULARNE ZAHTEVE V KOČEVSKEM VRTCU?

Potreba staršev, da so otroci v vrtcu izmenično dopoldan in popoldan, se je v mestu Kočevje pojavila že pred leti. Nastal je izmenični oddelek, ki deluje že vrsto let. Poleg tega je to starostno heterogeni oddelek, v katerem so otroci od 1-6 leta starosti.

Že nekaj let zapored delam v takšnem oddelku in občutki so sedaj drugačni kot na začetku. Takrat sta v meni prevladovala strah in dvom, kako bom uskladila težnje in želje otrok, kako se bodo med seboj razumeli in kaj je tisto najboljše za različno stare posameznike. Nenehno sem premišljevala o tem, kako bom organizirala posamezne dejavnosti, katero strokovno obliko ali metodo dela bom uporabila, kako naj si uredim igralnico oziroma prostor kjer bo lahko našel svoj kotiček vsak otrok. Pregledovala sem literaturo o značilnostih in posebnostih otrok v različnih starostnih obdobjih. Spoznanjem sem prilagodila vsebine ciljev in tako teoretično podkrovana pričakala prve dni šolskega leta. Prihajali so starši različno starih otrok. Vse kar sem se naučila in si pripravila, mi v tem trenutku ni veliko pomagalo. Otroci so se morali postopoma privaditi novemu okolju, nas sprejeti in se počutiti varne ter zadovoljne. Moja naloga je bila, da sem najprej poskušala ugotoviti značilnosti in potrebe posameznika ter jih uskladiti s pogoji bivanja v vrtcu.

Na podlagi izkušenj sem danes bogatejša za nekaj spoznanj, in sicer:

- izredno pomembno je usklajeno in dobro organizirano delo med delavkama v oddelku;
- staršem je obvezno potrebno predstaviti program dela, oblike in metode, opisati potek dnevnega reda, predstaviti jim je treba možnosti, kako se lahko v posamezne dejavnosti vključujejo tako najmlajši kot najstarejši otroci, seznanjeni pa morajo biti tudi z dejavnostmi, ki potekajo v skupini;
- starši si svoj prvi vtis ustvarijo takrat, ko zagledajo otroke različnih starosti;
- ker nekateri ne poznajo našega dela, jih skrbi, da bo v takšnih skupinah pogosteje prihajalo do konfliktov – najboljši dokaz, da temu ni tako, je povabilo, da si ogledajo delo v skupini (v vseh primerih so dvomi izginili);
- klima v takem oddelku ugodno vpliva na razvoj posameznika – razvijajo se otrokove pozitivne lastnosti in poveča se občutek za odgovornost;
- vzgojno osebje se veliko večino posveča posameznikom - aktivnosti se izvajajo za manjše aktivnosti otrok;
- mlajši otroci starejše opazujejo, poslušajo ter se občasno tudi vključijo v njihovo igro – starejši otroci jih sprejmejo in jih v igri tudi vodijo;
- problem sprehodov, izletov ali obiskov smo rešili tako, da se s starejšimi otroki pridružimo skupini enako starih otrok iz homogenih skupin in tako tudi mi obiskujemo predstave v Šeškovem domu, razstave, knjižnico, izvajamo športne dopoldneve v telovadnici osnovne šole in hodimo na izlete...
- starejši otroci nas zelo hitro opozorijo na potrebe in želje manjših otrok.

4. IN V PRIHODNJE?

Delo v heterogenem, oddelku predstavlja izziv za še boljše in ustvarjalnejše delo. Izpolnjeni pa bi morali biti nekateri pogoji in izvedene prilagoditve, kot so npr.:

- v starostno mešanih (kombiniranih) oddelkih bi morali zmanjšati število otrok,
- imeti bi morali več prostora – poleg igralnice vsaj še en prostor,
- negativna stališča do teh oddelkov so povezana s pomanjkanjem izkušenj.

Danes premišljujemo tudi o tem, da smo pravzaprav tisti, ki smo izvajali dejavnosti v heterogenih oddelkih že pred leti orali ledino današnjemu kurikulumu. Če izhajamo iz zahtev načel demokratičnosti in pluralizma, potreb po različnih programih, pristopih in modelih, upoštevamo čim pestrejši izbor vsebine, fleksibilno organizacijo prostora in časa, upoštevamo enake možnosti in različnosti med otroki ter omogočamo izbiro programov, lahko ugotovimo, da smo vrsto načelnih zahtev že upoštevali pri načrtovanju in izvedbi dela v starostno heterogenih oddelkih, ki smo jih organizirali zaradi posebnih potreb staršev.

Marija Vesel,
vzg. predšol. otrok - svetovalka